

Kommunstyrelsen protokoll 2024-09-10

§ 144

Svar på remiss - Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (Ds 2024:10)

Dnr KS 2024/236

Sammanfattning

I remissen föreslås en skyldighet för kommuner och regioner att förebygga att en sådan förtroendevald som anges i 4 kap. 2 § första stycket kommunallagen (2017:725), dvs. kommunal- och regionråd med flera, utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Den nya skyldigheten motsvarar det ansvar som kommuner och regioner har för sina arbetstagare enligt 3 kap. 2 § första stycket och 3 § första stycket andra meningen arbetsmiljölagen (1977:1160), i fråga om hot och våld. Förslaget syftar till att stärka skyddet mot hot och våld för kommunal- och regionråd med flera. Det bedöms även stärka den lokala demokratin, samtidigt som det kan ha en brottsförebyggande effekt.

Trygghetsundersökningar visar att många förtroendevalda utsätts för hot och våld och att det i högre grad drabbar förtroendevalda som utövar sina uppdrag på hel- eller deltid på ledande poster. Skälen för förslaget är att ingen idag ansvarar för att förebygga att kommunalråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld och att de idag ges samma möjligheter till stöd och hjälp från rättsväsendet som brottsoffer i övrigt.

Förslaget innebär att kommuner ska vidta åtgärder för att förebygga att kommunalråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Det kan handla om att ta fram särskilda säkerhetsrutiner, utforma lokaler samt att se till att det finns larmutrustning. Vid tillbud och händelser krävs vidare uppföljande åtgärder såsom dokumentation, utredning och stöd till den som utsätts. Kommunerna ska även förvissa sig om att kommunalråd har den utbildning som behövs och vet vad de behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld.

Remissen innehåller även ett förslag om att den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Syftet med förslaget är att kommuner och regioner i större omfattning ska förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten.

Oegentligheter är ett samlande uttryck för en vid grupp oönskade beteenden, såsom korruption och förtroendeskadliga ageranden som exempelvis avsiktliga eller oavsiktliga fel i beslutsfattande eller myndighetsutövning. I uttrycken fel och oegentligheter inbegrips exempelvis korruption, otillåten och otillbörlig påverkan, bedrägerier, välfärdsbrottslighet och andra förtroendeskadliga ageranden

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Kommunstyrelsen protokoll 2024-09-10

Beslutsunderlag

Arbetsutskottets protokoll 2024-08-26

Tjänsteskrivelse, daterad 2024-06-26

Remiss av DS – Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (DS 2024:10)

Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (DS 2024:10)

Ekonomiska konsekvenser

I remissen beskrivs det att ett inledande skede medför ett visst merarbete för kommuner och regioner eftersom de måste anpassa bland annat säkerhetsrutiner och riskförebyggande åtgärder. De anpassningar som behövs för detta bedöms dock inte innebära annat än en försumbar kostnadsökning av engångskaraktär.

Till detta tillkommer dock löpande utbildnings- och informationsinsatser.

Uppskattningen för detta baseras på antagandet att nyvalda kommunal- och regionråd inom varje organisation deltar i en fyra timmar lång introduktionsutbildning och att det genomförs en årlig uppdatering av insatserna som tar en arbetstimme, med en timersättning om 600 kronor för en säkerhetssamordnare, personalvetare eller motsvarande.

Vid tillbud och händelser krävs dessutom uppföljande åtgärder, bland annat dokumentation, utredning och stöd till den som utsatts. Även larmutrustning kan bli aktuellt. Kostnaden för dokumentationen av ett ärende beräknas utifrån en tidsåtgång om 2 timmar per ärende med en timersättning om 600 kronor. Vidare bedöms det finnas behov av en utökning av befintligt stöd i form av tillgång till psykolog eller motsvarande till en kostnad av ca 1 000 kronor per person och år. Sammantaget bedöms förslaget medföra ökade kostnader för kommuner med uppskattningsvis 5 miljoner kronor (kostnader baserat på rapporterade händelser 2022).

I enlighet med den kommunala finansieringsprincipen bör kommunerna därför kompenseras med ca 5 miljoner kronor årligen för att finansiera den föreslagna skyldigheten.

Förslaget om den interna kontrollen i kommuner bedöms i remissen inte medföra några kostnader som gör att den kommunala finansieringsprincipen behöver tillämpas. Förslaget innebär att kommuner i högre omfattning kan förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter och genom det kan ekonomiska och andra skador i verksamheten minska.

Sociala konsekvenser

Förslaget om att förebygga hot och våld påverkar enligt remissen kvinnor och män på samma sätt. Olika grupper av förtroendevalda kan dock påverkas i olika utsträckning.

Kommunstyrelsen protokoll 2024-09-10

Förslaget kan enligt remissen bidra till att uppnå det riksdagsbundna målet för jämställdhetspolitiken om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Ur Lilla Edets kommuns perspektiv, och även andra mindre samt mellanstora kommuner, som har få kommunalråd etcetera, innebär dock förslaget att många förtroendevalda som har utsatta uppdrag lämnas utan föreslagna skyldigheter om åtgärder. Det kan i sin tur påverka viljan till att ta förtroendevalda uppdrag.

Genom förslaget om interna kontroller kan risker för fel och oegentligheter upptäckas i ett tidigare skede. Det innebär att fel och oegentligheter kan förebyggas på ett effektivare sätt, vilket innebär att färre enskilda och företag riskerar att drabbas av sådana ageranden. Det innebär exempelvis att enskilda kommer att kunna få tillgång till förmåner och tjänster som de är berättigade till i stället för att dessa felaktigt ska tillfalla någon annan. Det innebär också att färre leverantörer som lämnar anbud eller ansöker om att få lämna anbud i en upphandling kommer att missgynnas genom att andra aktörer felaktigt tilldelas kontrakt.

Vidare kan avtal avslutas med de leverantörer som vid uppföljning och kontroll av verksamheten inte levererar det som har avtalats, vilket skapar nya avtalsmöjligheter för seriösa aktörer. Därigenom motverkas också välfärdsbrottslighet och det säkerställs att kommunala skattemedel används till det som är tänkt.

Förslaget bedöms kunna medföra att medborgarnas förtroende för det demokratiska systemet och dess institutioner stärks när fel och oegentligheter i kommunal verksamhet minskar.

Yrkande

Julia Färjhage (C), Frej Dristig (SD) och Zara Blidevik (M) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att Lilla Edets kommun ställer sig bakom remissen och beslutar att tillägga nedan yttrande:

Kommunen anser dock att det i många kommuner finns få förtroendevalda som anges i 4 kap. 2 § första stycket kommunallagen (2017:725), det vill säga kommunalråd med flera. Det innebär att förtroendevalda med ordförandeuppdrag med lägre arvoderingsgrad än 40% inte omfattas av förslaget att stärka skyddet mot hot och våld trots att flertalet av dem har utsatta uppdrag ur ett hot- och våldsperspektiv.

Förslaget borde i stället rikta sig mot samtliga förtroendevalda eller mot särskilt utsatta politiska uppdrag. Med anledning av detta bör även den föreslagna kompensationen till kommuner ses över.

LILLA EDETS
KOMMUN

Kommunstyrelsen protokoll 2024-09-10

Beslutet expedieras till
Fiansdepartementet